

Türkiye Hükûmeti ile Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti Hükûmeti ve Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Hükûmetleri arasında 9 temmuz 1338 tarihinde Tiflis'te akit ve imlâ olunan Demiryolları Mukavelesininin tasdiki hakkında kanun

(Resmî Ceride ile neşir ve ilâm : 20 . IV . 1341 - Sayı : 95)

No.
612

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetiyle Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti Hükûmeti ve Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Hükûmetleri arasında bin üç yüz otuz sekiz senesi temmuzunun dokuzuncu günü Tiflis'te akit ve imza olunan Demiryolları Mukavelesini Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

19 ramazan 1343 ve 13 nisan 1341

DEMİRYOLLARI MUKAVELENAMESİ

Bir taraftan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ve diğer taraftan Rusya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti ve Sosyalist Sovyet Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan Cumhuriyetleri Türkiye, Rusya, Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan arasında beynelmile demiryolları mukavele esasına iptinaen demiryolları vasıtasıyla doğru muvasala temin etmek arzusunda bulunduklarından Demiryolları Mukavelesi akdine karar vermişler ve bu bapta murahhasları olmak üzere :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetince :

Umuru hariciye vekâleti müsteşarı Suat Bey;

Maliye vekâleti heyeti teftişye müdiri umumisi Şefik Bey;

Reji idaresi müfettişi umumisi Muvaffak Bey;

Ve Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyetince :

Boris Mihailof;

Sosyalist Sovyet Ermenistan Cumhuriyetince :

Sosyalist Sovyet Ermenistan Cumhuriyetinin Gürcistan mümessili iktisadisi Mişel Atabekyan,

Sosyalist Sovyet Azerbaycan Cumhuriyetince :

Sosyalist Sovyet Azerbaycan Cumhuriyeti sabık devlet kontrol halk komiseri Behbut Şah Tahtenski ve Umuru hariciye halk komiser muavini Andre Andreyef,

Sosyalist Sovyet Gürcistan Cumhuriyetince :

Gürcistan Sosyalist Sovyet Merkezi İcra Heyeti âzası Mamiya Oraha la Şuvili,

tâyin kılınmışlardır.

Murahhası müşarünileyhim mezuniyeti kâmile vesikalarını yekdiğerine badettebliğ usul ve kaidesine muvafık bulmalarıyle ahkâmı âtiyeyi kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Türkiye ile Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti ve Maverayı Kafkas Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri geniş hatlı demiryolları arasında Gümrü istasyonu vasıtasıyla yolcu ve eşya nakliyatı için aktarmasız doğru muvasala tesis edilmiştir.

Madde — 2

Doğru muvasala suretiyle naklolunan eşya Gümrü istasyonunda bir idareden diğerine teslim olunur.

Esbabı fenniye veya ticariye dolayısıyla aktarmanın elzem bulunduğu ahval müstesna olmak üzere bu eşya mürselünileyh mevkiflere kadar aktarmasız olarak sevkolunacaktır. Teslim ve aktarmanın sureti icrası alâkadar idareler arasında aktebilecek mahsus itilâfnamede tâyin olunacaktır.

Madde — 3

Yolcular ile bagajlarının nakliyatı için berveçhiâti doğru muvasalat tesis olunmuştur.

A) Haftada bir kere Sarıkamış - Batum azimet ve avdet;

B) Haftada bir kere Sarıkamış - Tiflis azimet ve avdet;

Her doğru muvasalada mevkili bir yolcu vagonu bulunacaktır.

Tarafeyni Âkideyn Sarıkamış - Tiflis seferine müsavi adette vagonla iştirak ederler.

Sarıkamış - Batum seferine gelince: lüzumu miktarda vagonlar Türk Demiryollar idaresine tahsis olunacaktır.

İhtar 1. Balâda mezkûr doğru muvasalat icabı halinde Tarafeyni Âkideyn idareleri arasında bilitilâf tadil olunabilecektir.

İhtar 2. Alâkadar idareler bu maddenin tatbıkı hakkındaki şeraiti fenniyeyi aralarında mahsus itilâfnamede tâyin edeceklerdir.

Madde — 4

Doğru nakliyat vagonlarındaki mevkiler numaralı olacak ve bu mevkiler müsavi edette iki memleket tebaasına tahsis olunacaktır. Mevkilerin sureti tevzii alâkadar idareler arasında bir itilâfa mevzu teşkil edecektir.

Madde — 5

Âkit taraflar demiryolları arasındaki doğru muvasalatta yolcu ve bagaj nakliyatı her hat üzerinde nakliyatı dahiliye hakkında mer'i tarifelere tabidir.

Doğru yolcu nakliyatı için hareket mevkifinden Gümrü mevkifine kadar muteber olmak üzere bir bilet ita eder. Yolcular mütebaki seyahatları için bu son mevkifte yeni bir bilet alacaklardır.

Mürselünileyh mevkife kadar seyahatlerinde yolculara aynı mevkiiin muhafazası vesaitini temin etmek maksadiyle alâkadar idareler aktebilecek mahsus itilâfnamede aralarında anlaşacaklardır.

Madde — 6

Doğru muvasalatta yolcuların bagajları Gümrü' de aktarma edilmek üzere her hat üzerinde tarafeyn trenlerinin bagaj vagonlarında naklolunur.

Bagajlar tek bir vesika ile sevk edilir ve masarifi nakliyeleri gümrü mevkifine kadar gönderen mevkifte tesviye olunur.

Mürselünileyh istasyona kadar olan mütebaki mesafe ve masarifi nakliyesi işbu son mürselünileyh mevkifinde tesviye olunacak ve bagajlar aynı yolcu treniyle sevk edilecektir.

Bagajların sureti teslim ve aktarmaları alâkadar idareler arasında tâyin olunacaktır.

Madde — 7

Âkit Taraflar demiryolları arasındaki doğru muvasalâta eşya nakliyatı her hat üzerinde dahil nakliyat tarifelerine tabidir.

Mürsel demiryolları ücreti nakliyeyi gümrü mevkifine kadar istifa eder. Gümrü mevkifinden mürselünileyh mevkifine kadar olan ücreti nakliyeye gelince: İşbu nakliye ücreti eşyanın hini tesliminde bu son mevkifte tesviye olunur.

İhtar - Bu kaide, yolda bozulabilecek veya kıymeti masarifi nakliyeden dü olan eşya ile kabili iştial ve muhafızla sevki icabeden eşya hakkında tatbik olunmaz.

İşbu eşya ücretlerinin tarzı tesviyesiyle listeleri mahsus itilâfnamede alâkadar idareler tarafından tâyin olunacaktır.

Madde — 8

Âkit Taraflardan her biri lüzumu halinde her defasında Tarafı diğerin muvafakatiyle kendi edevatı müteharrikesini «lokomotifiyle birlikte» işbu Tarafı diğer hatlarına geçirtebilirler. Bu takdirde memurini fenniye işbu Tarafı diğer hattın memurini fennesiye olacaktır.

Su kadar ki Salifüzzikir edevatı müteharrikeye bunların sahibi olan demiryolları tarafından muhafızlar «memur - pravotnik» terfik olunacaktır. Her iki idare aralarında mürur şeraiti fennesiyeyle ücret hakkında anlaşacaklardır.

İhtar - İhtiyaç halinde edevatı müteharrikenin elzem olan tamirâtı işbu edevatı müteharrikenin seyrüsefer ettiği hatlar idarelerince ifa edilir. Elzem olan mevat «yağ, tenvir yağları, ilâh» dahi işbu son Tarafça temin olunur.

Tamirat masarifi ile istihlâk olunan mevaddın bedeli ve masarifi muhtemele alâkadar idareler arasında mahsus itilâfnamede tâyin olunacak tarzda işbu edevatı müteharrikenin sahibi bulunan demiryollar idaresince tesviye olunur.

Lokomotiflere lâzım olan mahrukatın tedariki işbu lokomotifin sahibi bulunan demiryollarına aittir. Türk maverayı Kafkas trenlerinin Türk ve maverayı Kafkas hatlarında seyrüseferleri halinde mahrukatın beyhude naklinden içtinaben işbu mahrukat alâkadar demiryolları idareleri arasında mahsus itilâfnamede tâyin edilecek tarz ve nikatta edevatı müteharrikenin sahibi olan demiryolları idaresince aynen iadesine mukabil edevatı müteharrikenin seyrüsefer ettiği hatlar mahrukat depo ve hazinelerinden ita olunacaktır.

Madde — 9

İki demiryollar arasında her biri her defasında diğer idarenin muvafakatiyle işbu diğer Tarafın hatlarında muhafızları «memur - provodnik» refakatinde hususi ve servis vagonları seyrüsefer ettirebilir. Bu gibi vagonlar seyrüseferine muktazi seyrüsefer kâğıdı «marş - rot» vakti münasibinde mevakifinin talebi anında tertip ve tâyin olunur.

İşbu seyrüseferin masarifi alâkadar idareler arasında mahsus itilâfnamede tâyin ve tesbit edilir.

Madde — 10

Sarıçlarla hususi bir istimale mahsus vagonlar müstesna olmak üzere eşya vagonları bir idareden diğer idareye mübadele tarikiyle teslim olunur.

Hususi vagonlar, sarıçlarla yoleu vagonları serian iade şartıyla bir idareden diğer idareye teslim olunur.

İhtar - Doğru muvasalâda işleyen mevkili yoleu vagonları alâkadar idareler tarafından tâyin olunan vakitnameye tevfikan seyrüsefer ederler.

Madde — 11

Mübadele tarikiyle teslim olunan eşya vagonları «kapalı ve açık» alâkadar idareler arasında

mahsus itilâfnamede tâyin kılınacak şeraiti fenniyei muktaziyeyi haiz olmalıdır ve idarelerden her biri, mahsus itilâfname ile tâyin kılınacak mübadele adedi mahdudunu tecavüz etmiyecek adedde diğer idare tarafından teslim olunan vagonları yirmi dört saat zarfında mübadeleyi ifa etmek şartıyla teslim mecburdur.

Evvelce ihbar suretiyle mübadele halinde dolu vagonları tesellüm eden idare aynı adedde vagonu - boş veya dolu - yirmi dört saat zarfında ve ihbar edilmeksizin vâkı mübadelede mütaakıp kırk sekiz saati tecavüz etmemek üzere teslim mecburdur.

Teahhür halinde borçlu olan idare her vagon ve her gün için miktarı mahsus itilâfnamede tâyin kılınacak bir tazminat tesviye edecektir.

Madde — 12

Serian iade hususunda gümrü mevkifinden itibaren mürselünileyh mevkife ve oradan gümrü mevkifine kadar her gün için elli kilometre bir mesafe kabul olunmuştur.

Balâda mezkûr mühletten fazla olarak vagonun avdetinde teahhür vukuunda işbu vagonun hututu üzerinde bulunduğu idare, vagon sahibi idareye miktarı aktedilecek mahsus itilâfnamede tâyin kılınacak bir tazminat tesviye eder. Şayet teahhür on günü tecavüz ederse vagon zayi olmuş addedilir ve vagonun sahibi olan idareye balâda mezkûr on günlük teahhür tazminatından maada aynı cinsten aynı halde ve aynı suretle mücehhez diğer bir vagon derhal ita olunur.

Mezkûr tazminat teahhürü bâis olan sebepten ayrı olarak lâzımütteyedir.

Madde — 13

Âkit Tarafların serian iadeye tabi vagonları alâmeti farikadan maada erkamı arabiyeye ile yazılmış adedleri havi olmalıdır.

Serian iade şeraitine tevfikân teslim olunan edevatı müteharrikenin işaret ve adedleri iade edilinceye kadar hiç bir suretle tadil olunamayacağı gibi işbu alâti müteharrike üzerinde diğer hiç bir işaret te yapılamaz.

Madde — 14

Türk toprağı üzerinde bir hudut mevkifinin inşasına kadar yolculara bagaj ve eşyanın teslim ve tesellümüne ait işler ile bilet satışı ve bütün muamelâtın ikmalî gümrü mevkifinde icra edilecektir.

Alâkadar idareler aralarında Türkiye tarafından gümrü mevkifinin istimali hakkında mahsus itilâfnamede anlaşacaklardır.

Madde — 15

Maverayı Kafkas demiryolları müstahdemininin mesaisi, lokomotiflerinin manevraları ile mebanî ve inşaat... ilh itibariyle gümrü mevkifinden Türk demiryolları ihtiyacı için istifade hususunda alâkadar demiryolları idareleri aralarında mahsus itilâfnamede anlaşacaklardır.

Madde — 16

Türk hududiyle gümrü mevkifi arasında bulunan hat kısmı üzerindeki nakliyat hasılatı Türk idaresine aittir. Mezkûr kısım ile telgraf ve telefon hututunun bakımı ve tamaratı mütemadiyesi masarifine karşılık olmak üzere maverayı Kafkas demiryollarına icra edilen masarifi hakikiyeye mukabil, şehri muayyen bir meblâğ Türk idaresine maverayı Kafkas hatları idaresine tesviye olunacak ve işbu meblâğın miktarı alâkadar idarelerce tesbit edilecektir.

tamaratın gayri melhuz masarifi Maverayı Kafkas demiryollarının hesabı mahsusasına istinaden Türk idaresince tesviye olunacaktır. Takdim olunan hesap hususunda ihtilâf vâkı olursa masa-

rifin miktarı Türk ve Maverayı Kafkasya demir yolları mümessillerinden mürekkep muhtelit bir komisyon tarafından tâyin edilecektir.

Madde — 17

Âkidlerden birine ait bir vagonun diğerinin toprağı üzerinde duçarı hasar olması yahut yangın veya diğer bir sebeple tahrip edilmiş bulunması halinde işbu diğer taraf idaresi vagonu tamir, hali sabıkına irca masarifini tediye mecburdur. Bu takdirde hasaratın ve masarifi tamiriyenin miktarı alâkadar idareler mümessillerinden mürekkep bir komisyon tarafından tâyin olunacaktır.

Madde — 18

Trenlerin muvasalat ve azimetlerine ait telgrafnameler ile idareye ait bilûmum telgraf muhaberatı Gümrü mevkifiyle Türk mevkifleri arasında Türk lisanından teati edilecektir.

Şukadar ki: Bu telgrafnameler Maverayı kafkasya demiryollarınca müstamel nümuneye tevfi kan tanzim olunacaktır. Türkçe telgrafnamelerin rusçaya ve rusça telgrafnamelerin türkçeye tercümesi için Gümrü mevkifine türkçe muhaberata vakıf telgraf memurları tâyin olunacaktır.

Madde — 19

Doğru muvasala hususunda mektupla muhaberata müteakibede Rus Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti demiryolları ile Maverayı Kafkasya Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri idareleri Rus lisanını ve Türk hatları Türk lisanını istimal edecektir.

Madde — 20

Âkid Taraflar demiryolları idareleri aralarında demiryolları müstahdemininin istimaline mahsus meccani biletler teati edeceklerdir. Bu biletlerin adedi müştereken tesbit olunacaktır.

Madde — 21

Eşyanın ithalât ve ihracatı, bağajların teslimi, yolcuların huduttan müruru hususunda Tarafeyni Âkideynden her biri kendi toprağında cari idarî, sıhhi nizamât ve gümrük nizamâtını hizmet dolayısıyla seyahat eden eşhası dahi istisna etmemek üzere tatbik eder.

Türk hududu ile Gümrü mevkifi arasındaki trenlerin müstahdemini ile diğer taraf hatlarına geçen edevatı müteharrike ve vagonların muhafızları «Memur - Pravodnik» mensup oldukları idareler tarafından muta ve diğer taraf memurini şehbenderiyesince bir sene muteber ve mer'i olmak üzere alelûsul kaydedilmiş fotoğraflı hüviyet varakalarının ibrazı suretiyle seyahat edebilirler.

Şukadar ki bunlar dahi gümrük ve sıhhiye nizamâtına tabidir.

Madde — 22

Geçen devrenin hesabını tesviye ve Âkid Taraflar idareleri arasında zuhur eden mesailin halli zmnında her iki ayda bir Gümrü'de muhtelit birkomisyon toplanacaktır.

Madde — 23

Tarafeyni Âkideyn idarelerinin gerek kendi aralarındaki ve gerek eşhası saliseye karşı olan hukuk ve taahhüdatı ile işbu mukavelede ve «Bern» mukavelesinde zikredilmeyen hususat Tarafeyni Âkideyn idarelerince bililâl tâyin ve tesbit olunur.

Madde — 24

Herhangi bir mesele hakkında alâkadar idareler aralarında anlaşamadıkları ahvalde işbu mesele diplomasi tarikiyle hal ve tanzim olunacaktır.

İşbu mukavelename imzayı takibeden dört ay zarfında tasdik olunacak ve tasdiknamelerin mübadelesi sürati mümkün ile Ankara'da vuku bulacaktır.

İşbu mukavelename tasdiknamelerin teatisinden sonra iktisabı mer'iyet edecek ve Tarafeynden biri canibinden feshedilmediği müddetçe mevki meriyette kalacak ve işbu feshin tebliğinden itibaren bir sene sonra hitam bulacaktır.

Tasdikanılmakal murahaslar işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle tahtim eylemişlerdir.

9 temmuz 1922 tarihinde Tiflis'te beş nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Mamiya Oraha la Şuvili

Suat

A. Andreyef

Ali Şefik

B. Şah Tahtenski

Ahmet Muvaffak

M. Atabekyan

B. Mihaïlof

<i>Cumhuriyet Riyasetine tebliği</i>	: 12 . IV . 1341 tarih ve 1/202 No. lu tezkere ile
<i>Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müş'ir Cumhuriyet Riyasetinden mevrut tezkerenin tarih ve numarası</i>	: 16 . IV . 1341 ve 6/242
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayfası</i>	Cilt Sayfa : 14 38 : 17 217,294,323,327,336,373,378:379
<i>İşbu kanunun alâkadar olduğu diğer kanunların numaraları</i>	: